

**Symposium “Ruimtelijke kwaliteit van historische vaarwegen
in Zuid-Holland”
Donderdag 2 december 2010
Theater Castellum Alphen aan den Rijn
Slotbijeenkomst themajaar 2010 Leve de Vaarwegen en Waterlinies!
Provincie Zuid-Holland**

Donderdag 2 december 2010 vindt het symposium "Ruimtelijke kwaliteit van historische vaarwegen" plaats in theater Castellum te Alphen aan den Rijn. Het symposium vormt de afsluiting van het themajaar 2010 van de provincie Zuid-Holland "Leve de Vaarwegen en Waterlinies!"

In 2010 zijn er in opdracht van de provincie door partijen vele activiteiten ontplooid op het terrein van recreatie/toerisme, publieksparticipatie en -educatie en ruimtelijke kwaliteit. Dit laatste onderwerp staat centraal tijdens het symposium.

Er zijn 125 deelnemers: watergebonden ondernemers, landschapsarchitecten, ruimtelijke ontwikkelaars, vertegenwoordigers van watergerelateerde organisaties en kennisinstellingen en vertegenwoordigers van rijks-, provinciale en gemeentelijke overheid.

Inleiding

Zuid-Holland kent een uniek netwerk van historische vaarwegen. Ze verwijzen naar de historische functie van onze provincie als handels- en industriële regio. Daarnaast zijn ze van groot belang voor de inrichting en herkenbaarheid van ons stedelijk en landelijk gebied. En in onze tijd zijn aan deze vaarwegen ook de functies recreatie en wonen toegevoegd. Een van beleidsdoelstellingen van de provincie is te werken aan een 'Mooi Zuid-Holland' en de leefomgeving voor de inwoners van Zuid-Holland aantrekkelijker te maken. De provincie vindt het dan ook van groot belang dat de historische vaarwegen en hun omgeving voor het nageslacht behouden blijven en tevens verder ontwikkeld worden.

Grootstedelijke uitbreidingen, industriële ontwikkelingen en vergroting van het infrastructurele netwerk zijn aan de orde van de dag in de drukste provincie van Nederland.

Vraag

Door gebrek aan voldoende aandacht als erfgoed verkeren de Zuid-Hollandse vaarwegen in een steeds kwetsbaardere positie en komen zij in onvoldoende mate aan bod bij de ruimtelijke planvorming. Daarom wordt aan de deelnemers van het symposium gevraagd: “Welke mogelijkheden kunnen wij allen, ondanks de bedreigingen, benutten om vanuit een integrale gebiedsvisie de ruimtelijke kwaliteit van de historische vaarwegen in Zuid-Holland te behouden en te versterken in samenhang met nieuwe ontwikkelingen?”

Ochtendprogramma

Opening door de dagvoorzitter de heer drs. H.A. Haccoû, directeur van Haccoû Consultancy and Design BV en Lektor Ruimtelijke Ordening en Milieukunde Academie voor Ruimtelijke Ontwikkeling en Bouw Saxion Hogescholen in Deventer

De heer drs. H.A. Haccoû opent het symposium en heet alle aanwezigen welkom. Hij nodigt de deelnemers uit de dag niet alleen te zien als slotbijeenkomst van het themajaar, maar juist als opstart voor de toekomst. Als we historische vaarwegen willen behouden, moeten we niet alleen nadenken over behoud, maar ook over hoe we ze kunnen versterken.

De centrale vraag is volgens Haccoû dan ook: “Welke mogelijkheden zijn er voor behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit van onze Zuid-Hollandse vaarwegen?” Hij vraagt dan ook aan de deelnemenden samen hiernaar te zoeken en deze actief te gaan benutten. De heer Haccoû kondigt vervolgens de verschillende sprekers aan, die inspirerende voordrachten houden.

Inleiding door de heer drs. M. van Engelshoven–Huls, gedeputeerde Cultuur en Vrije Tijd van de provincie Zuid-Holland

De heer M. van Engelshoven-Huls heet allen van harte welkom, in het bijzonder de buitenlandse sprekers, de heren Clarke en Bricchetti. Zuid-Holland kan zich met trots een echte waterprovincie noemen, aldus de gedeputeerde. Iedereen denkt bij water en waterwegen aan Friesland, maar Zuid-Holland heeft de meeste oppervlakte aan water en de meeste variëteit, zoals sloten, rivieren, grachten en kanalen. Deze provincie is gebouwd rondom de vaarwegen. We zien dan ook veel unieke monumentale sluisen, bruggen, vaarwegen en waterlinies. Doelstellingen van het provinciaal themajaar zijn educatie, toerisme en recreatie en ruimtelijke kwaliteit. Als bewoners en gebruikers de waarde van dit cultureel erfgoed inzien, is er meer draagkracht om het in stand te houden en te ontwikkelen. Het hele jaar door zijn er veel projecten geweest, zoals de Waterbus, die langs scholen in de provincie rijdt om de geschiedenislessen ter plekke te illustreren. Het project “Vloot over de Vliet” heeft plaatsgevonden en de trekschuit is in ere hersteld. Er zijn vier fietsroutes ontwikkeld die een mooi beeld van de vaarwegen geven. Op de regionale en nationale TV is een documentaireserie over het historisch vaarwegennetwerk in Zuid-Holland vertoond. Om de bekendheid met het onderwerp te vergroten heeft de provincie een fotowedstrijd georganiseerd, waarbij meer dan honderd inzendingen zijn ontvangen.

Het hoofddoel van het themajaar 2010 is de verrommeling langs de historische vaarwegen tegen te gaan en de ruimtelijke kwaliteit te bevorderen. Volgens van Engelshoven-Huls komen de vaarwegen helaas onvoldoende aan bod bij de ruimtelijke planning. Hij pleit ervoor om de historische vaarwegen te behouden en ontwikkelen en alleen bedrijvigheid erlangs toe te staan als daar noodzaak toe is. Bedrijven die niet watergebonden zijn,

moeten worden opgeruimd. Het is van belang om niet alleen van het land naar de vaarwegen te kijken, maar ook vanaf de vaarwegen naar de oevers. De gedeputeerde dringt erop aan om behalve de blik op de vaarweg, ook het beeld vanaf het water in ogenschouw te nemen. "Daarom gaan we nu zelf als provincie de panoramische vergezichten vanaf het water vaststellen en beschermen."

De ambitie is om gebieden vanuit een integrale visie te ontwikkelen. De historische waterwegen moeten beter verankerd worden in de totale planning. "Welke mogelijkheden kunnen we benutten om goede nieuwbouw, recreatie en toerisme plus natuurbeheer te realiseren en zo de ruimtelijke kwaliteit van de historische vaarwegen ontwikkelen?" Bij het beantwoorden van die vraag kunnen diverse aspecten aan bod komen. Denk bijvoorbeeld aan nieuwbouw, recreatie/toerisme en natuurbeheer. De provincie nodigt de aanwezigen uit om aan de hand van een gevarieerd aanbod van lezingen en workshops te bespreken hoe de kwaliteit van de vaarwegen voor de lange termijn behouden en zelfs verder versterkt kan worden. Dit alles voor een "Mooi Zuid-Holland".

Aanbieding rapport

Van Engelshoven-Huls sluit zijn inleiding af met de overhandiging van het eerste exemplaar van het rapport "Ruimtelijke kwaliteit van historische vaarwegen in Zuid-Holland" aan mevrouw W.H. Mijdam, plaatsvervangend voorzitter van de Vereniging Regio Water. Dit rapport is in opdracht van de provincie opgesteld door OKRA landschapsarchitecten. "Uw vereniging heeft al vele verbeteringen van de ruimtelijke kwaliteit gerealiseerd en we zien de Vereniging Regio Water als een voorbeeld voor anderen", aldus Van Engelshoven-Huls. Mevrouw Mijdam, eveneens wethouder van de gemeente Leidschendam-Voorburg, wijst erop alert te blijven op gebiedsontwikkelingen. "We hebben in onze gemeente bijvoorbeeld een cultuurhistorische analyse gemaakt, om te zien hoe we die kunnen borgen in alle toekomstige plannen."

“Britains Inland Waterways, their history- and importance for the future” door de heer M. Clarke, industrial historian and expert on the subject of the history and development of Britain Waterways.

De heer M. Clarke is gespecialiseerd in de industriële geschiedenis van vaarwegen in Europa en heeft hierover veel gepubliceerd. Clarke licht de Britse aanpak toe. “Het Britse waterwegenrapport geeft een goed overzicht hoe we omgaan met het behouden en beschermen van de waterwegen. Het behoud van historische vaarwegen heeft alleen zin, als je ook echt onderzoek doet naar de wijze waarop ze destijds zijn ontstaan en werden gebruikt”. De heer Clarke toont ter illustratie een rapport uit 1677 met als subtitel “Out-do the Dutch without fighting”, waarin voorbeelden staan hoe Engeland kan leren van de Nederlandse bouw van waterwegen. In Engeland zijn oorspronkelijk veel vaarwegen door particuliere bedrijven met goedkope en simpele technologie aangelegd. Zo was er goedkoop transport voor landbouwproducten en later industriële producten. Tegenwoordig zijn die vaarwegen vooral in gebruik voor recreatie. Elk kanaal heeft zijn eigen identiteit en kenmerken. Volgens de heer Clarke is voor verantwoord behoud van vaarwegen vooral kennis tot op detailniveau nodig. Kennis van de geschiedenis en van de fysieke details ter plekke is essentieel om het karakter van de vaarweg te begrijpen. “De vorm van bepaalde haken of gleuven bij sluizen en bruggen kan informatie geven over de wijze waarop ze vroeger werden gebruikt. Het is dan ook belangrijk historisch onderzoek te doen om dergelijke details te kunnen herkennen.” Aandacht voor de detailkenmerken heeft vervolgens invloed op het grotere geheel van de ruimte. In Engeland hecht men veel waarde aan het in oude staat terugbrengen van de details. Ook de gebouwen langs de vaarwegen, zoals pakhuisen, worden vaak gebruikt om de geschiedenis van de vaarweg duidelijk te maken. Ze bieden mogelijkheden voor nieuwe bedrijvigheid en recreatie. Het grote verschil met de historische vaarwegen in Nederland is dat ze in Engeland enkel voor recreatief gebruik zijn. In Nederland hebben vele vaarwegen nog een belangrijke economische functie.

“The cultural heritage of the Lombard Canals as a resource for the revitalization of the combines works of nature and of man” door de heer prof. E. Bricchetti, consultant of Industrial Archeology at the University of Politecnico of Milan

De heer E. Bricchetti bestudeert de vaarwegen van de vlakte rondom Milaan. De stad had in de 12e en 13e eeuw vaarwegen nodig om marmer en ijzer vanuit het noorden te vervoeren. Tegenwoordig is er een uitgebreid netwerk van vaarwegen, al worden ze nauwelijks gebruikt. Nog maar recentelijk heeft Italië oog voor deze historische vaarwegen. In Milaan zelf zijn heel veel grachten gedempt om auto's ruim baan te geven. “Voor de wereldtentoonstelling van 2015 te Milaan is er het plan om het belang van de kanalen te versterken en misschien komen diverse kanalen weer terug in het Milanese stadsbeeld.” De heer Bricchetti toont een rijke schakering van gebouwen langs de vaarwegen. “Kerken, die dateren uit de 11de en 12de eeuw, prachtige villa's, abdijen, kastelen en buitenverblijven.” Volgens Bricchetti hebben maar weinig mensen weet van de rijke geschiedenis rondom de vaarwegen. Zo blijkt Leonardo da Vinci van allerlei plekken rondom de vaarwegen, schetsen te hebben gemaakt, zoals de rotsen van de Adda Valle, en allerlei details langs de vaarwegen te hebben ontworpen. “We proberen vaarwegen terug te brengen in de oorspronkelijke staat, maar soms kunnen we maar delen daarvan realiseren. Een waterkrachtcentrale bijvoorbeeld kunnen we niet weghalen, waardoor soms slechts een korte vaarroute voor recreatie kan worden gebruikt.” In het gebied rondom Milaan liggen drie waterkrachtcentrales en daarom heet het ‘de Gouden vallei’. Ook Bricchetti pleit voor het belang van historisch onderzoek: “Als we de geschiedenis niet kennen, kunnen we het belang ervan ook niet begrijpen. Italianen houden ervan hun schatten ten volle te benutten, zo ook wellicht in de toekomst hun waterwegen!”

“De kwaliteit van historische vaarwegen: van provinciaal belang” door de heer prof. ir. E.A.J. Luiten, landschapsarchitect BNT, provinciaal adviseur ruimtelijke kwaliteit in Zuid-Holland.

De heer E. Luiten verwijst naar het onderzoek van bureau OKRA landschapsarchitecten waarin gekeken is hoe de historische vaarwegen ontwikkeld kunnen worden. Het zojuist overhandigde rapport is een weergave van dat onderzoek. Het onderzoek is gedaan door een landschapsarchitect, die niet alleen naar de historie kijkt, maar ook kan denken in volgende stappen en bovendien die ruimtelijke en historische kenmerken goed kan inschatten.

De waterwegen in Zuid-Holland zijn zowel natuurlijke waterwegen, zoals de Oude Rijn en de Rijn en ook aangelegde kanalen, zoals de Vliet, de Heimanswetering en de Gouwe. Luiten constateert ruimtelijke uitdagingen op nationaal, provinciaal en lokaal niveau. Bij het inzoomen op de waterwegen ziet de heer Luiten vooral een taak voor de provincie. “Als je dit alleen op lokaal niveau zou aanpakken, dan kun je het niet echt uitwerken. Er zijn immers implicaties voor ruimtelijke netwerkenmerken, natuurbeheer en watermanagement”, aldus Luiten. De waterwegen worden actief gebruikt en hebben een transportfunctie, zowel voor de industrie als voor recreatie. “Behoud van de historische vaarwegen kan op twee manieren: door bescherming en door ontwikkeling.” Luiten wijst op het onderzoek van de beschermde landschapsgezichten in 2005, waarin staat dat het noodzakelijk is veranderingen voorzichtig aan te pakken. “Historische landschappen bestaan zowel uit waterwegen, oevers en landgoederen als uit vergezichten. In de Vlietzone is het zo wellicht mogelijk om een meer integrale aanpak te hebben. Historische vaarwegen kunnen worden ingezet om het gebied verder te ontwikkelen. Zij kunnen fungeren als verbindingzone voor natuurbehoud en zelfs samengaan met leisure. Interessant is om te achterhalen hoe dit thema weer gecombineerd kan worden met infrastructuur en versterkend kan werken.”

De heer Luiten geeft een schets van de twee casussen, die bij de workshops aan bod komen.

De ene workshop behandelt de Vlietzone. Luiten kan zich het succes van de boottocht met leden van Provinciale Staten in mei 2010 goed herinneren. Deze tocht ging van Leiden naar Schiedam, o.a. over de Vliet. Hierbij hebben de bestuurders de vaarwegen en hun omgeving zelf geïnspecteerd en met verschillende betrokkenen overlegd om duidelijk te krijgen welke uitdagingen er voor de toekomst liggen. “Laten we een discussie starten om de Vlietzone weer opnieuw te ontwikkelen.” De heer Luiten is van mening dat voor de waterwegen eenzelfde aanpak mogelijk is als voor het provinciale wegennet. De andere casus voor de middagworkshop is de Heimanswetering/Woudwetering. Voor beide vaarzones is het van belang in kaart te brengen welke ontwikkelingen er plaatsvinden, welke de verbeterpunten zijn en welke concrete actie door wie kan worden ondernomen, aldus de heer Luiten.

Vervolgens krijgt van de deelnemers, de heer E.F. van der Dussen, van de dagvoorzitter kort het woord. Hij vraagt aandacht voor een sluisje bij de Aarlanderveense Wetering, dat stamt uit de 17e eeuw en nu is verwaarloosd. Zijn landelijke erfgoedvereniging Heemschut probeert de sluis aan te merken als historisch monument en pleit voor restauratie en instandhouding als onderdeel van de vaarweg. Dit pleidooi noemt hij zijn “cri de coeur”.

De heer Haccoû sluit de ochtend af met de aankondiging dat van 19 tot 24 september in Groningen het **World Canals Conference 2011** plaatsvindt.

Middagprogramma

Workshops

Na de lunch werken de deelnemers in vier groepen aan de twee casussen, Vlietzone en Heimanswetering/Woudwetering, die hieronder worden toegelicht. In het eerste uur worden de eerste waarnemingen en suggesties voor verbeteringen in kaart gebracht. Na een uur wisselen de groepen die met dezelfde casus aan het werk zijn van plek en gaan verder met elkaars bevindingen om te komen tot prioriteiten. Tenslotte presenteert de gespreksleider de prioriteiten later op de middag plenair.

Casus Vlietzone

Beschrijving gebied/vaarweg

De Vliet is in 1477 na Christus gegraven als een grachtverbinding tussen de Oude Rijn en de Maas. In de late Middeleeuwen ontwikkelt de Vliet zich tot handels- en transportverbinding. In de 17e en 18e eeuw worden buitenplaatsen aan de Vliet gebouwd. De Vlietzone is het gebied dat wordt ingesloten door de Vliet, de A4 en Leidschendam-Voorburg en doorsneden door de A12. De zone ligt op het grondgebied van de gemeenten Den Haag, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk. Het gebied heeft zich inmiddels ontwikkeld tot een soort niemandsland tussen Vliet en snelweg en lijkt te worden gebruikt als expansieveld van de stad. De historische en landschappelijke kwaliteiten verdienen een zorgvuldige afweging. De Vlietzone kan meer dan nu van betekenis zijn voor de internationale concurrentiepositie van de Randstedelijke Zuidvleugel. Naast het huisvesten van een ‘rood’ (bebouwing) programma, zijn ook de ‘groene’ (natuur, landbouw en recreatie) en ‘blauwe’ (water) functies van belang met ruimte voor een herkenbaar verleden en recreatie.

Workshop 1

Aan het begin van de workshop worden de opgaven voor de toekomst uitgelegd, zoals omgang met de verrommeling van het gebied, de verdichting, de versnippering van groen en de verschillende wensen van organisaties om te ontwikkelen (woningbouw, havengebonden bedrijvigheid, bedrijvenlocaties, landgoederen).

Aanvullend op de geschetste casus valt het de deelnemers op dat er geen duidelijke keuzes zijn gemaakt: "Men wil in dit gebied te veel functies vervullen". De deelnemers zeggen unaniem: "Kies!" In die keuze is een integrale aanpak van landgoederen, groen en water van groot belang. Meer aandacht voor de waterrecreant is gewenst en minder voor bedrijvigheid en verstedelijking. Alle deelnemers zien de watergebonden bedrijven het liefst verplaatst. Dit alles moet via een bottom-up-aanpak door een bovengeschatte partij als kartrekker worden samengevat in een integrale gebiedsvisie Vlietzone. Recreatie, toerisme en mooie watergebonden bedrijven zijn hierin de economische peilers. Workshopleider mevrouw M. Jonker vat de wensen samen: "Over vijf jaar zien we een Vlietzone, waar de historie beleefbaar is, je kunt varen tot aan Den Haag, her en der aanleggen, overnachten en recreëren en waarop men als gebruiker, bewoner, bestuurder, ondernemer trots kan zijn!"

Aanbevelingen

1. De Vlietzone biedt kansen voor eigenaren en ondernemers.
2. Maak de historie zichtbaar en geef voorrang aan waterrecreatie zoals in Friesland.
3. Maak op korte termijn een integrale gebiedsvisie met recreatie, toerisme en watergebonden bedrijvigheid als economische peilers.
4. Veranker het resultaat in de provinciale Structuurvisie.
5. Maak duidelijke keuzes.

Workshop 2

Workshopleider de heer E.B. Grootcholten start met de vraag of de Vlietzone bescherming door beheer of door ontwikkeling nodig heeft. Een ruime meerderheid vindt dat er in het gebied veel moet gebeuren en dus ontwikkeling centraal moet staan. Zo zijn er voor de exploitatie van de Vlietzone veel nautische en recreatieve voorzieningen nodig en moet de bereikbaarheid van het achterland verbeterd worden. Het behoud van de vrije uitzichten vanaf het water moet meewegen in de ontwikkeling. Zorg voor een zonering van de functies langs de Vliet voor onder andere groen en industrie met alleen watergebonden industrie. De meeste deelnemers opteren voor waterrecreatie zonder ruimte voor ontwikkeling van industrie en verstedelijking en zij willen de landgoederen verder ontwikkelen. Een deelnemer doet de suggestie om het gebied voor een symbolisch bedrag aan marktpartijen voor ontwikkeling te vergeven: de zogeheten "ééneuroactie". In dat geval hebben de investeerders de verantwoordelijkheid en de overheid stelt slechts de kaders vast. Andere deelnemers vinden dat de overheid juist meer regie moet hebben om zo de samenhang met de rest van de landgoederenzone te kunnen waarborgen. Alle deelnemers vinden de Vlietzone vooral een landgoederenzone: de kwaliteit wordt niet bepaald door de historische vaarweg als zodanig, maar door wat zich aan en langs de vaarweg bevindt. Maak eerst een gebiedsanalyse. De vraag is hoe een dergelijke analyse tot stand moet komen: zijn het de experts, die belanghebbenden uit het gebied daarbij betrekken of moet een klankbordgroep worden samengesteld waarin alle belanghebbenden zijn vertegenwoordigd?

Aanbevelingen

1. Maak eerst een gebiedsanalyse: breng de (economische) functies en ruimtelijke kwaliteit en recreatief-toeristische benutting integraal in kaart.
2. Bescherm en ontwikkel de landgoederenzone van de Vliet door onder meer de landgoederen te verbinden, thematische fietsroutes uit te zetten en jaagpaden te gebruiken. Hierbij werken provincie, waterschap, gemeenten, recreatieschap en belangenverenigingen samen. Ruimte voor meer industrie en verstedelijking is niet aan de orde

Casus Heimanswetering/Woudwetering

Beschrijving gebied/vaarweg

De Heimanswetering loopt vanaf de ringvaart Haarlemmermeer in het noorden tot aan de Braassemmermeer. De Woudwetering verbindt het Braassemmermeer met de Oude Rijn in het zuiden. Deze vaarwegen in de gemeente Kaag en Braassem zijn omstreeks 1200 gegraven en destijds bedoeld als afwatering voor het te ontginnen veengebied.

Tegenwoordig zijn zij nog actief in gebruik voor de binnenvaart en de recreatievaart. Dit is ook zichtbaar aan de vele jachtwerven en jachthavens langs de Woudwetering. De Heimanswetering en de Woudwetering zijn onderdeel van het Nationaal Landschap Groene Hart en in eigendom van de provincie Zuid-Holland.

Aan het begin van de workshop zijn de opgaven voor de toekomst uitgelegd. Het betreft de wijze van omgang met: a. het onbenutte recreatieve potentieel van deze vaarwegen, b. de verbindingsmogelijkheden tussen stad en land, zoals tussen Alphen aan den Rijn en Roelofarendsveen, c. de schaalvergrotingen in de recreatiesector en d. de kleinschalige transformaties in de oever die het beeld van de vaarweg kan aantasten (open lijn in het landschap of omsloten privé domeinen).

Workshop 1

De deelnemers van de workshop willen eerst meer duidelijkheid over de historische achtergrond, de juiste naam en locatie, de toeristische potentie en het nationaal landschap. Het gebied met particuliere oevers en oevers van gemeente of waterschap blijkt moeilijk te ontsluiten, de beroepsvaart is er belangrijk en de recreatievaart heeft groeipotentie (insteekhavens, overnachtingsplekken). Een dilemma is het minder fraaie zicht vanaf het water naar het land en vice versa. Deelnemers vinden het essentieel dat een integrale gebieds- en transformatievisie wordt opgesteld. De provincie Zuid Holland moet hierover de regie voeren en optreden als handhaver en beslisser. Suggesties voor een visie zijn het uitbreiden van de aanlegmogelijkheden, de recreatie, het verleggen van de staande-mastroute en het beoordelen van de gewenste schaalgrootte. Een concluderende, algemene vraag formuleert workshopleider mevrouw I.W.M. Wooning: “Wie betaalt voor ruimtelijke kwaliteit en de bijbehorende faciliteiten en voorzieningen?”

Aanbevelingen

1. Provincie Zuid-Holland heeft regiefunctie in het opstellen van een gebiedsvisie.
2. Provincie Zuid-Holland is daarin ook handhavend en durft beslissingen te nemen.
3. Belangrijker dan “wát gaan we doen” is “hóe gaan we het doen”.
4. Denk na over wie (investeerder, overheid, bewoner, gebruiker) bereid is om te betalen/investeren in ruimtelijke kwaliteit, de faciliteiten en voorzieningen.

Workshop 2

Workshopleider de heer F. de Graaf ondervindt direct het voordeel van gedetailleerde historische en locatiekennis van de deelnemers. Er blijkt een actueel probleem rondom deze casus en dat zijn claims op de ruimte. Er is namelijk sprake van een mogelijke rondweg om Alphen aan den Rijn. Naast bestuurders uit de regio, ambtenaren van lokale en provinciale overheden, stippen ook ondernemers en belangengroepvertegenwoordigers relevante opgaven aan. De waterkwaliteit staat onder druk. Men vraagt zich af hoe belangrijk de instandhouding van de staande-mastroute is en hoe de omgang met de toenemende binnenvaart en aanlegverboden. Sommige deelnemers kunnen moeilijk een mening geven over dit gebied vanwege het ontbreken van cruciale relevante informatie. De meeste deelnemers zijn voorstanders van een duidelijke scheiding tussen het zogeheten 'rood' (bebouwing), 'groen' (landbouw, natuur en recreatie) en 'blauw' (water) van het gebied. Een nieuwe vernauwing (lees: bruggen) van de wetering is niet wenselijk, omdat er nog veel binnenvaart is. Een aantal deelnemers ondersteunt het idee voor de aanleg van een aquaduct in plaats van een brug over de Wetering bij de bouw van de rondweg. Verbeteringen zijn slechts mogelijk als er een integrale visie is. Hiervoor dient een proces te worden ingezet met deelname van alle partijen en aandacht voor alle actuele trends. Met trends wordt bedoeld: toename in tonnage, een meer flexibele inzet van de kleine en meer duurzame binnenvaart, minder landbouw langs de vaarwegen, bevordering van recreatie en wonen aan het water en tenslotte meer aandacht voor cultuurhistorische waarden, zoals het varend erfgoed.

Aanbevelingen

1. Maak een duidelijke scheiding tussen rood, groen en blauwe zone.
2. Pleit niet voor vernauwing van de weteringen.
3. Ontwikkel pas nadat een integrale visie op het gebied is opgesteld.
4. Stel een integrale visie op met alle partijen en speel in op toekomstige trends.

Plenair slot workshops

De gespreksleiders van de workshops vatten de conclusies van de workshops, zoals hierboven beschreven, samen. Hierop reageert de heer W.Voogt van OKRA landschapsarchitecten op uitnodiging van de dagvoorzitter, de heer Haccoû. De heer Voogt stelt voor om als volgt de vaarwegen te behouden: “Behoud door samenwerking is wellicht de aanpak, dus vanuit verschillende disciplines samenwerken met betrekking tot de ruimtelijke kwaliteit van de vaarwegen. Vaarwegen moeten verankerd worden in de ruimtelijke kwaliteit. De provincie moet leidend zijn om vast te leggen wat wel en niet mag.” Hij benadrukt dat het niet zozeer gaat om wat we willen doen, maar vooral hoe we dat gaan verwezenlijken.

Afsluiting met conclusies van het symposium door de heer H. Haccoû

Dagvoorzitter, de heer Haccoû, vat de conclusies en aanbevelingen van het symposium samen en benadrukt dat er behoefte is aan een gebiedsvisie om de ruimtelijke kwaliteit rond de vaarwegen te behouden en te versterken. Men ziet een duidelijke rol voor de provincie om een dergelijk proces te regisseren. Uitgangspunt bij een integrale visie is de ruimtelijke kwaliteit waarbij verschillende functies zoals beroepsvaart, recreatie, natuur en economische ontwikkeling worden afgewogen. Hij voegt daaraan toe dat bij het ontwikkelen van een visie kennisgeving en transnationaal leren een belangrijk punt is. Hij heeft er alle vertrouwen in, dat de deelnemende partijen enthousiast eraan werken om de historische vaarwegen een passende plek te gunnen in de ruimtelijke kwaliteit. De heer Haccoû verleidt de heer V.M.J.A.N. Collette, projectleider van het themajaar 2010 Leve de Vaarwegen en Waterlinies!, op te merken, dat hij veel positieve reacties op het symposium van de aanwezigen ontvangen heeft en hen oproept met de provincie nu

concreet aan de slag te gaan met inbedding van de ruimtelijke kwaliteit in het landschap van de vaarwegen.

Dagvoorzitter, de heer Haccoû, dankt Margreet Kokshoorn van Kokshoorn Communicatie Advies en Miriam Jonker van Auxine voor de uitstekende organisatie van de dag. Hij sluit het symposium af onder dankzegging voor de actieve inbreng van alle aanwezigen en met de wens voor een behouden thuiskomst.

Aanbevelingen

Visie

- Maak eerst een gebiedsanalyse: breng de (economische) functies en ruimtelijke kwaliteit en recreatief-toeristische benutting integraal in kaart
- Integrale visie ontwikkelen
- Behoud van historische vaarwegen door bescherming en ontwikkeling
- Zet historische vaarwegen in om gebied verder te ontwikkelen
- Voor ontwikkeling van het vaarwegennet dezelfde aanpak volgen als het provinciale vaarwegennet
- De ruimtelijke kwaliteit van de vaarwegen opnemen in de recreatievisie die de provincie aan het ontwikkelen is
- Maak een gebiedsanalyse: breng de (economische) functies en ruimtelijke kwaliteit in kaart
- Veranker het resultaat in de provinciale Structuurvisie
- Maak op korte termijn een integrale gebiedsvisie met recreatie, toerisme en watergebonden bedrijvigheid als economische peilers
- Provincie Zuid-Holland heeft regiefunctie in het opstellen van een gebiedsvisie
- Een integrale visie opstellen met alle partijen aan tafel en inspelen op toekomstige trends
- Ontwikkeling is pas mogelijk nadat er een integrale visie op het gebied is
- Bij het ontwikkelen van een visie is kennisgeving en transnationaal leren een belangrijk punt

Rol

- Provincie moet gemeenteoverstijgend de rol als gebiedsregisseur vervullen
- Provincie Zuid-Holland is daarin ook handhavend en durft beslissingen te nemen
- Denk na over wie (investeerder, overheid, bewoner, gebruiker) bereid is om te betalen/investeren in ruimtelijke kwaliteit, de faciliteiten en voorzieningen

Fysieke ruimte

- Vaarwegen opnemen in ruimtelijke plannen
- Aandacht voor beeld vanaf de vaarwegen naar de oever
- Aandacht voor details heeft invloed op grotere geheel
- Niet-watergebonden bedrijven langs de oevers moeten verdwijnen
- Vernauwing van de weteringen is niet wenselijk
- Geen ruimte meer voor industrie en verstedelijking
- Er moet een duidelijke scheiding gemaakt worden tussen rode, groene en blauwe zone
- Benut de landgoederenzone meer voor (water)recreatie

Onderzoek

- Onderzoek naar en kennis historie vaarwegen is noodzakelijk voor het behoud
- Historische kennis inzetten om gebied verder te ontwikkelen
- Maak de historie zichtbaar en geef voorrang aan waterrecreatie, zoals in Friesland

Overig

- Belangrijker dan “wát gaan we doen” is “hóe gaan we het doen”
- Maak duidelijke keuzes
- Veranderingen voorzichtig aanpakken
- De Vlietzone biedt kansen voor eigenaren en ondernemers

